

FÖRSTER

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

z 18. novembra 2008*

Vo veci C-158/07,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Centrale Raad van Beroep (Holandsko) zo 16. marca 2007 a doručený Súdnemu dvoru 22. marca 2007, ktorý súvisí s konaním:

Jacqueline Förster

proti

Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, predsedovia komôr P. Jann, C. W. A. Timmermans, A. Rosas, K. Lenaerts a T. von Danwitz, sudcovia A. Tizzano, J. N. Cunha Rodrigues (spravodajca), R. Silva de Lapuerta, K. Schiemann, A. Arabadjiev, C. Toader a J.-J. Kasel,

* Jazyk konania: holandčina.

generálny advokát: J. Mazák,
tajomník: M. Ferreira, hlavná referentka,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. apríla 2008,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- pani Förster, v zastúpení: A. Noordhuis, advocaat,
- holandská vláda, v zastúpení: C. Wissels a M. de Mol, splnomocnené zástupkyne,
- belgická vláda, v zastúpení: L. Van den Broeck, splnomocnená zástupkyňa,
- dánska vláda, v zastúpení: B. Weis Fogh, splnomocnená zástupkyňa,
- nemecká vláda, v zastúpení: M. Lumma a J. Möller, splnomocnení zástupcovia,
- rakúska vláda, v zastúpení: C. Pesendorfer, splnomocnená zástupkyňa,
- fínska vláda, v zastúpení: J. Himmanen, splnomocnená zástupkyňa,

- švédská vláda, v zastúpení: A. Falk a S. Johannesson, splnomocnené zástupkyne,

- vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: T. Harris, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci S. Lee, barrister,

- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: G. Rozet a M. van Beek, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 10. júla 2008,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na prejudiciálne rozhodnutie sa týka výkladu článkov 12 ES a 18 ES, článku 7 nariadenia Komisie (EHS) č. 1251/70 z 29. júna 1970 o práve pracovníkov zostať na území členského štátu po skončení zamestnania v tomto štáte (Ú. v. ES L 142, s. 24; Mim. vyd. 05/001, s. 32), ako aj článku 3 smernice Rady 93/96/EHS z 29. októbra 1993 o práve študentov na pobyt (Ú. v. ES L 317, s. 59; Mim. vyd. 06/002, s. 250).

- 2 Tento návrh bol predložený v rámci konania medzi pani Förster a Hoofddirectie van de Informatie Beheer Groep (ďalej len „IB-Groep“), ktoré sa týka čiastočného zrušenia

študentskej podpory na pokrytie životných nákladov, ktorá jej bola vyplácaná na základe zákona o financovaní štúdia z roku 2000 (Wet studiefinanciering 2000, ďalej len „WSF 2000“).

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

- 3 Článok 7 ods. 2 nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68 z 15. októbra 1968 o slobode pohybu pracovníkov v rámci spoločenstva (Ú. v. ES L 257, s. 2; Mim. vyd. 05/001, s. 15), zmeneného a doplneného nariadením Rady (EHS) č. 2434/92 z 27. júla 1992 (Ú. v. ES L 245, s. 1; Mim. vyd. 05/002, s. 69, ďalej len „nariadenie č. 1612/68“), stanovuje, že pracovník, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu, požíva na území iných členských štátov „rovnaké sociálne a daňové výhody ako vlastní pracovníci“.
- 4 Článok 2 nariadenia č. 1251/70 okrem iného stanovuje:

„1. Nasledovné osoby budú mať právo zostať natrvalo na území členského štátu:

- a) pracovník, ktorý v čase ukončenia svojej pracovnej činnosti dovíšil vek určený právnymi predpismi členského štátu na vznik nároku na odchod do starobného dôchodku a ktorý bol v tomto štáte zamestnaný najmenej dvanásť mesiacov a mal tu bydlisko nepretržite viac ako tri roky.

- b) pracovník, ktorý má bydlisko na území tohto štátu nepretržite viac ako dva roky a ktorý skončí výkon zamestnania následkom trvalej neschopnosti pracovať.

...

- c) pracovník, ktorý po troch rokoch nepretržitého zamestnania a bydliska na území tohto štátu je zamestnaný na území iného členského štátu, zatiaľ čo si udržiava svoje bydlisko na území prvého štátu, do ktorého sa spravidla vracia každý deň alebo aspoň raz týždenne.

...“

5 Článok 7 nariadenia č. 1251/70 stanovuje:

„Právo na rovnaké zaobchádzanie na základe nariadenia Rady (EHS) č. 1612/68, sa uplatní aj na osoby, na ktoré sa vzťahujú ustanovenie tohto nariadenia.“

6 Článok 1 smernice 93/96 stanovuje:

„Na účely určenia podmienok umožňujúcich výkon práva na pobyt a s cieľom zabezpečenia prístupu k odbornému vzdelaniu na nediskriminačnom základe pre štátnych príslušníkov členského štátu, ktorí boli prijatí na absolvovanie kurzu odborného vzdelávania v inom členskom štáte, členské štáty priznajú právo na pobyt každému študentovi, ktorý je štátnym príslušníkom jedného z členských štátov a ktorý nie je užívateľom tohto práva na základe iných ustanovení práva spoločenstva, ako aj manželovi/manželke tohto študenta a ich nezaopatreným deťom, pričom študent predloží prostredníctvom vyhlásenia alebo podľa svojho uváženia inými prinajmenšom rovnocennými prostriedkami príslušnému vnútroštátnemu orgánu dôkaz, že má dostatok prostriedkov, a teda jeho rodina nebude počas pobytu s ním záťažou pre systém sociálnej pomoci daného hostiteľského štátu, a to za predpokladu, že sa študent zapísal na uznávanú vzdelávaciu inštitúciu s hlavným cieľom absolvovať na nej kurz odborného vzdelania a že má uzavreté nemocenské poistenie voči všetkým rizikám v hostiteľskej krajine.“

7 Článok 3 smernice 93/96 stanovuje:

„Táto smernica nezakladá pre študentov, ktorí sú užívateľmi práva na pobyt, nijaký nárok na vyplácanie študijnej podpory zo strany hostiteľského členského štátu.“

8 Smernica 93/96 bola s účinnosťou od 30. apríla 2006 zrušená smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 (Ú. v. EÚ L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46, korigendum v Ú. v. EÚ L 229, s. 35), ktorú mali členské štáty podľa jej článku 40 prebrať do 30. apríla 2006.

Vnútroštátna právna úprava

9 Od 1. septembra 2000 do 21. novembra 2003 znel článok 2.2 WSF 2000 takto:

„Finančná podpora na štúdium sa môže poskytnúť:

- a) študentom, ktorí sú holandskými štátnymi príslušníkmi;
- b) študentom, ktorí nie sú holandskými štátnymi príslušníkmi, ale majú pobyt na území Holandska a majú, pokiaľ ide o financovanie štúdia, rovnaké postavenie ako holandskí štátni príslušníci na základe zmluvy alebo rozhodnutia organizácie medzinárodného práva verejného, alebo
- c) študentom, ktorí nie sú holandskými štátnymi príslušníkmi, ale majú pobyt na území Holandska, a ktorí patria ku skupine osôb, ktoré majú na základe administratívneho rozhodnutia rovnaké postavenie ako holandskí štátni príslušníci, pokiaľ ide o financovanie štúdia.“

10 S účinnosťou od 21. novembra 2003 bol do článku 2.2. WSF 2000 doplnený odsek 2, ktorý znie:

„Odchylné od článku 2.2 ods. 1 písm. b) sa požiadavka pobytu študenta v Holandsku neuplatňuje v prípade študenta, ktorému nemožno túto požiadavku uložiť z dôvodu

Zmluvy alebo rozhodnutia organizácie medzinárodného práva verejného. Administratívnym rozhodnutím alebo na jeho základe možno prijať predpisy v súvislosti s primeraným vykonaním tohto odseku.“

- 11 Dňa 4. marca 2005 IB-Groep prijal právny nástroj na monitorovanie migrujúcich pracovníkov (Beleidsregel controlebeleid migrerend werknemerschap, AG/OCW/MT 05.11). Tento právny nástroj nadobudol účinnosť 23. marca 2005 a týka sa monitorovania dĺžky poskytovania študentskej podpory na pokrytie životných nákladov s účinnosťou od kalendárneho roka 2003. Stanovoval, že každý študent, ktorý počas monitorovaného obdobia pracoval priemerne 32 alebo viac hodín mesačne, automaticky požíva štatút pracovníka Spoločenstva. Ak študent nespĺňa kritérium 32-hodinového pracovného času, IB-Groep uskutoční podrobné prešetrenie osobnej situácie tohto študenta.
- 12 Po prijatí rozsudku z 15. marca 2005, Bidar (C-209/03, Zb. s. I-2119), IB-Groep prijal 9. mája 2005 právny nástroj o úprave žiadostí o finančnú podporu na štúdium pre študentov z Európskej únie, Európskeho hospodárskeho priestoru a Švajčiarska (Beleidsregel aanpassing aanvraag studiefinanciering voor studenten uit EU, EER en Zwitserland, ďalej len „nástroj z 9. mája 2005“), ktorý bol uverejnený 18. mája 2005.
- 13 Článok 2 ods. 1 a 2 nástroja z 9. mája 2005 znie:

„Študent, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie..., môže mať na základe žiadosti nárok na finančnú podporu na štúdium podľa WSF 2000..., ak mal pred podaním žiadosti legálny pobyt na území Holandska nepretržite v trvaní aspoň päť rokov. Ostatné ustanovenia WSF 2000... platia bez výhrad.“

14 Článok 5 nástroja z 9. mája 2005 znie:

„Tento nástroj nadobúda účinnosť v okamihu jeho uverejnenia so spätnou účinnosťou od 15. marca 2005.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

15 Dňa 5. marca 2000 sa pani Förster, 20-ročná nemecká štátna príslušníčka, usadila v Holandsku, kde sa zapísala na vzdelávací kurz pre učiteľov a od 1. septembra 2001 na bakalárske štúdium teórie vzdelávania na Hogeschool van Amsterdam.

16 Počas štúdia pani Förster vykonávala viaceré platené zamestnania.

17 Od októbra 2002 do júna 2003 absolvovala platenú prax na holandskej škole, ktorá poskytuje osobitné vzdelávanie pre žiakov s poruchami správania a/alebo psychickými poruchami.

18 Po skončení tejto praxe už pani Förster nevykonávala žiadne ďalšie platené zamestnanie.

- 19 Po tom, čo v polovici roka 2004 vykonala záverečnú skúšku bakalárskeho štúdia teórie vzdelávania, 15. júna toho istého roka prijala miesto sociálneho pracovníka v ústave pre ľudí s psychiatrickými problémami.
- 20 Od septembra 2000 IB-Groep poskytoval pani Förster študentskú podporu na pokrytie životných nákladov. Poskytovanie tejto podpory sa pravidelne predlžovalo. IB-Groep zastával názor, že pani Förster bola považovaná za „pracovníka“ v zmysle článku 39 ES, a preto mala mať s ohľadom na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov podľa článku 7 ods. 2 nariadenia č. 1612/68 rovnaké postavenie ako študent holandskej štátnej príslušnosti.
- 21 Po kontrole IB-Groep konštatoval, že pani Förster nebola zárobkovo činná od júla do decembra 2003. Dňa 3. marca 2005 preto rozhodol, že už nemohla byť považovaná za pracovníka Spoločenstva. Rozhodnutie o poskytovaní študentskej podpory na pokrytie životných nákladov za obdobie od júla do decembra 2003 bolo v dôsledku toho zrušené a pani Förster bola vyzvaná, aby vrátila vyplatenú sumu.
- 22 Rozsudkom z 12. septembra 2005 Rechtbank Alkmaar (Okresný súd v Alkmaar) zamietol žalobu, ktorú pani Förster podala, a to z dvoch dôvodov. Tento súd jednak konštatoval, že v druhej polovici roku 2003 pani Förster nevykonávala skutočné a riadne zamestnanie, a preto už nemohla byť počas tohto obdobia považovaná za pracovníka Spoločenstva. Zároveň konštatoval, že sa nemohla v súvislosti so študentskou podporou na pokrytie životných nákladov odvolávať na už citovaný rozsudok Bidar, pretože predtým, než začala bakalárske štúdium, nebola v žiadnom prípade integrovaná do holandskej spoločnosti.

23 Pani Förster podala proti uvedenému rozsudku odvolanie na Centrale Raad van Beroep (vyšší súd vo veciach sociálneho zabezpečenia) a tvrdila v prvom rade, že v rozhodnom čase bola už tak integrovaná do holandskej spoločnosti, že mala podľa práva Spoločenstva nárok na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov za obdobie druhej polovice roku 2003. Subsidiárne tvrdila, že by mala byť považovaná za pracovníka Spoločenstva za celý rok 2003.

24 Za týchto skutkových okolností Centrale Raad van Beroep prerušil konanie a predložil Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Platí článok 7 nariadenia (EHS) č. 1251/70 aj pre študenta, ktorý prišiel do Holandska predovšetkým kvôli štúdiu a najskôr v obmedzenom rozsahu vykonával popri štúdiu zárobkovú činnosť, ktorú však medzitým ukončil?

2. Odporuje smernici 93/96, aby študent uvedený v prvej otázke požadoval s odvolaním sa na článok 12 ES plné financovanie štúdia?

3. a) Platí pravidlo, že ekonomicky nečinní občania Únie sa môžu dovolávať článku 12 ES, len ak sa určitý čas legálne zdržiavali na území hostiteľského členského štátu alebo tam mali povolenie na pobyt, aj pre študijné podpory slúžiace na pokrytie životných nákladov?

b) Ak áno, je v tomto období prípustná požiadavka určitej doby pobytu, ktorá sa uplatňuje výlučne voči osobám, ktoré majú inú štátnu príslušnosť ako štátnu príslušnosť hostiteľského členského štátu?

c) Ak áno, je v súlade s článkom 12 ES vyžadovať pobyt v trvaní piatich rokov?

d) Ak nie, akú dobu pobytu možno vyžadovať?

4. Postačí v konkrétnych prípadoch kratší legálny pobyt, keď na značný stupeň integrácie do spoločnosti hostiteľského štátu poukazujú iné faktory, ako je doba pobytu?

5. V prípade, že môžu dotknuté osoby na základe rozsudku Súdneho dvora vyvodiť so spätným účinkom z článku 12 ES rozsiahlejšie nároky, ako sa predpokladalo predtým, môže byť splnenie s tým spojených oprávnených podmienok vyžadované za obdobia v minulosti, keď boli tieto podmienky oznámené krátko po vydaní rozsudku?“

O prejudiciálnych otázkach

O prvej otázke

- 25 Prvou otázkou sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či sa študent v postavení žalobkyne vo veci samej môže odvolávať na článok 7 nariadenia č. 1251/70 s cieľom získať študentskú podporu na pokrytie životných nákladov.
- 26 Na základe nariadenia č. 1251/70 má pracovník, ktorý ukončil svoju zárobkovú činnosť, právo trvalo zostať na území členského štátu po tom, čo bol zamestnaný v tomto štáte, a má naďalej právo na rovnaké zaobchádzanie ako vlastní štátni príslušníci tohto štátu podľa nariadenia č. 1612/68. Tieto práva sa týkajú aj rodinných príslušníkov pracovníka, ktorí s ním majú bydlisko na území tohto členského štátu.
- 27 Podmienky oprávnenia pracovníka zostať na území hostiteľského členského štátu sú taxatívne vymedzené v článku 2 nariadenia č. 1251/70 (pozri rozsudok z 9. januára 2003, Givane a i., C-257/00, Zb. s. I-345, bod 29).
- 28 Okrem dodržania podmienok spojených s trvaním plateného zamestnania a pobytu má pracovník, ktorý bol zamestnaný v hostiteľskom členskom štáte, právo zostať v tomto štáte navyše v troch situáciách. Po prvé, ak v okamihu ukončenia svojho zamestnania dosiahol vek, ktorý je v tomto členskom štáte potrebný na odchod do starobného dôchodku. Po druhé, ak skončí výkon zamestnania v dôsledku trvalej pracovnej

neschopnosti. Po tretie, ak je zamestnaný v inom členskom štáte, ale udržiava si svoje bydlisko na území prvého štátu, do ktorého sa spravidla vracia každý deň alebo aspoň raz týždenne.

29 Ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, situácia žalobkyne vo veci samej nespĺňa podmienky ani jednej z hypotéz uvedených v článku 2 nariadenia č. 1251/70.

30 Treba uviesť, že pani Förster počas predmetného obdobia prerušila všetky platené zamestnania, aby sa mohla venovať štúdiu, avšak bez toho, aby sa vzdala svojich plánov na profesionálnu kariéru v Holandsku, kde si ponechala aj bydlisko.

31 Za týchto okolností nemožno pani Förster považovať za „[štátneho príslušníka] členského štátu, ktorý [bol zamestnaný] na území iného členského štátu“ v zmysle článku 1 nariadenia č. 1251/70.

32 Nariadenie č. 1251/70 preto nemožno uplatniť na túto vec.

33 Odpoveď na prvú otázku preto znie tak, že študent v postavení žalobkyne vo veci samej sa nemôže odvolávať na článok 7 nariadenia č. 1251/70, aby získal študentskú podporu na pokrytie životných nákladov.

O druhej až štvrtej otázke

- 34 Týmito otázkami, ktoré treba preskúmať spoločne, sa vnútroštátny súd v zásade pýta, či a za akých podmienok sa študent, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu a prišiel do iného členského štátu s cieľom tam študovať, môže odvolávať na článok 12 prvý odsek ES s cieľom získať študentskú podporu na pokrytie životných nákladov. Vnútroštátny súd sa ďalej pýta, či možno podmienku predchádzajúceho pobytu v trvaní piatich rokov uplatňovanú vo vzťahu k štátnym príslušníkom iných členských štátov považovať za zlučiteľnú s článkom 12 prvým odsekom ES a ak áno, či treba v individuálnych prípadoch prihliadať aj na ďalšie faktory poukazujúce na značný stupeň integrácie do spoločnosti hostiteľského štátu.
- 35 Podľa článku 12 prvého odseku ES je v rámci pôsobnosti Zmluvy ES a bez toho, aby boli dotknuté jej osobitné ustanovenia, akákoľvek diskriminácia na základe štátnej príslušnosti zakázaná.
- 36 Podľa ustálenej judikatúry občan Únie, legálne usadený na území hostiteľského členského štátu, sa môže odvolávať na článok 12 ES v každej situácii, ktorá spadá do rozsahu pôsobnosti *ratione materiae* práva Spoločenstva (rozsudky z 12. mája 1998, Martínez Sala, C-85/96, Zb. s. I-2691, bod 63, a Bidar, už citovaný, bod 32).
- 37 Tieto situácie zahŕňajú predovšetkým prípady, ktoré sa týkajú uplatňovania základných slobôd zaručených Zmluvou a uplatňovania slobody pohybu a pobytu na území členských štátov podľa článku 18 ES (pozri rozsudky z 2. októbra 2003, Garcia Avello, C-148/02, Zb. s. I-11613, bod 24, a z 12. júla 2005, Schempp, C-403/03, Zb. s. I-6421, bod 18).

- 38 V tejto súvislosti už Súdny dvor rozhodol, že štátny príslušník členského štátu, ktorý odíde do iného členského štátu, kde pokračuje v stredoškolskom štúdiu, využíva slobodu pohybu zaručenú článkom 18 ES (pozri rozsudky z 11. júla 2002, D'Hoop, C-224/98, Zb. s. I-6191, body 29 až 34, a Bidar, už citovaný, bod 35).
- 39 Pokiaľ ide o dávky sociálnej pomoci, Súdny dvor rozhodol, že občan Únie, ktorý nepracuje, sa môže odvolávať na článok 12 prvý odsek ES, keď sa legálne zdržiaval v hostiteľskom členskom štáte počas určitej doby (rozsudok Bidar, už citovaný, bod 37).
- 40 Študent, ktorý príde do iného členského štátu, aby tam začal študovať alebo pokračoval v štúdiu, môže využívať právo pobytu na základe článku 18 ES a smernice 93/96, ak spĺňa podmienky stanovené v jej článku 1, pokiaľ ide o dostatok prostriedkov a nemocenské poistenie a pokiaľ ide o zápis na uznanú vzdelávaciu inštitúciu s hlavným cieľom získať odborné vzdelanie.
- 41 Situácia študenta, ktorý sa legálne zdržiava v inom členskom štáte, takisto patrí do pôsobnosti Zmluvy v zmysle článku 12 prvého odseku ES s cieľom získať študentskú podporu na pokrytie životných nákladov (pozri rozsudok Bidar, už citovaný, bod 42).
- 42 Je pravdou, že podľa článku 3 smernice 93/96 táto smernica nezakladá pre študentov, ktorí požívajú právo na pobyt, nijaký nárok na vyplácanie študentskej podpory na pokrytie životných nákladov zo strany hostiteľského členského štátu.

- 43 Toto ustanovenie však nebráni tomu, aby sa štátny príslušník členského štátu, ktorý má na základe článku 18 ES a jeho vykonávacích ustanovení legálny pobyt na území iného členského štátu, kde má v úmysle začať študovať alebo pokračovať v štúdiu, odvolával počas svojho pobytu na základnú zásadu rovnosti zaobchádzania obsiahnutú v článku 12 prvom odseku ES (pozri v tomto zmysle rozsudok Bidar, už citovaný, bod 46).
- 44 V tomto zmysle je preto skutočnosť, že pani Förster prišla do Holandska v prvom rade na účely štúdia, irelevantná.
- 45 Okrem toho podľa právneho nástroja z 9. mája 2005 môže mať študent, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu Európskej únie, nárok na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov, ak mal pred podaním žiadosti legálny pobyt na území Holandska nepretržite v trvaní aspoň päť rokov. Keďže táto podmienka sa netýka študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi Holandska, vzniká otázka, do akej miery možno obmedziť právo študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov, aby sa rozdielne zaobchádzanie, ku ktorému môže dôjsť, s týmito študentmi v porovnaní s vlastnými študentmi nepovažovalo za diskriminačné, a teda zakázané podľa článku 12 prvého odseku ES.
- 46 Túto otázku Súdny dvor posudzoval v už citovanom rozsudku Bidar.
- 47 Na rozdiel od tejto veci sa vec, ktorá viedla k už citovanému rozsudku Bidar, týkala vnútroštátnej právnej úpravy, ktorá stanovovala nielen podmienku predchádzajúceho pobytu, ale zároveň vyžadovala, aby si študenti z iných členských štátov žiadajúci o podporu sami hradili životné náklady v hostiteľskom členskom štáte. Keďže právna úprava, o akú išlo vo veci, ktorá viedla k uvedenému rozsudku, vylučovala akúkoľvek možnosť, aby štátny príslušník iného členského štátu získal ako študent postavenie

usadenej osoby, táto právna úprava znemožňovala takému štátnemu príslušníkovi, bez ohľadu na jeho stupeň skutočnej integrácie do spoločnosti hostiteľského členského štátu, splniť uvedenú podmienku a v dôsledku toho poberať podporu na pokrytie životných nákladov.

48 V už citovanom rozsudku Bidar Súdny dvor uviedol, že členské štáty síce majú povinnosť preukázať v organizácii a uplatňovaní svojho systému sociálnej pomoci určitú finančnú solidaritu so štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, každý členský štát však môže dohliadať na to, aby sa poskytovanie podpory na pokrytie životných nákladov študentom z iných členských štátov nestalo nerozumnou záťažou, ktorá by mohla mať následky na celkovú úroveň podpory poskytovanej týmto štátom (pozri rozsudok Bidar, už citovaný, bod 56).

49 Súdny dvor rovnako zdôraznil, že je legitímne, aby členský štát poskytol podporu na pokrytie životných nákladov iba študentom, ktorí preukážu istý stupeň integrácie do spoločnosti tohto členského štátu (rozsudok Bidar, už citovaný, bod 57).

50 Na základe tejto svojej úvahy dospel Súdny dvor k záveru, že existenciu istého stupňa integrácie možno považovať za preukázanú, ak sa dotknutý študent počas istej doby zdržiaval v hostiteľskom členskom štáte (rozsudok Bidar, už citovaný, bod 59).

- 51 Pokiaľ ide konkrétnejšie o zlučiteľnosť podmienky nepretržitého päťročného pobytu s právom Spoločenstva, ktorú vnútroštátna právna úprava vo veci samej stanovuje, treba preskúmať, či takú podmienku hostiteľský členský štát môže odôvodniť tým, že na svojom území chce zabezpečiť istý stupeň integrácie študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov.
- 52 V prejednávanej veci je podmienka nepretržitého päťročného pobytu dostatočná na to, aby zaručila, že žiadateľ o študentskú podporu na pokrytie životných nákladov sa v hostiteľskom členskom štáte dostatočne integroval.
- 53 Aby táto podmienka mohla byť odôvodnená na základe práva Spoločenstva, je potrebné, aby bola primeraná legitímnemu cieľu, ktorý sleduje vnútroštátne právo. Nemôže ísť ďalej, ako je potrebné na dosiahnutie tohto cieľa.
- 54 Podmienku nepretržitého päťročného pobytu nemožno považovať za neprimeranú najmä vzhľadom na požiadavky týkajúce sa stupňa integrácie cudzích štátnych príslušníkov v hostiteľskom členskom štáte.
- 55 V tejto súvislosti treba uviesť, že hoci sa smernica 2004/38 na skutkový stav vo veci samej neuplatňuje, vo svojom článku 24 ods. 2 stanovuje, že pokiaľ ide o iné osoby, ako sú pracovníci, samostatne zárobkovo činné osoby, osoby, ktoré si zachovávajú takýto štatút, a ich rodinní príslušníci, hostiteľský členský štát nie je povinný poskytnúť pomoc vo forme príspevku na výživu počas štúdia vrátane odborného vzdelávania pozostávajúcu zo študentských štipendií alebo študentských pôžičiek takým

študentom, ktorí nemajú právo na trvalý pobyt, a zároveň v článku 16 ods. 1 stanovuje, že občania Únie, ktorí sa legálne zdržiavali počas nepretržitého obdobia piatich rokov v hostiteľskom členskom štáte, majú právo trvalého pobytu v tomto členskom štáte.

56 Súdny dvor rovnako upresnil, že na to, aby podmienka pobytu bola primeraná, musia ju vnútroštátne orgány uplatňovať na základe jasných a vopred známych kritérií (pozri rozsudok z 23. marca 2004, Collins, C-138/02, Zb. s. I-2703, bod 72).

57 Tým, že právny nástroj z 9. mája 2005 umožňuje, aby dotknuté osoby jednoznačne poznali svoje práva a povinnosti, podmienka pobytu, ktorú stanovuje, môže sama osebe zaručiť zvýšenú úroveň právnej istoty a transparentnosti v rámci poskytovania študentských podpôr na pokrytie životných nákladov.

58 Treba tiež uviesť, že požiadavka päťročného pobytu, ako je stanovená vo vnútroštátnej právnej úprave vo veci samej, nejde nad rámec toho, čo je potrebné na dosiahnutie cieľa, ktorým je dosiahnutie istého stupňa integrácie študentov z iných členských štátov v hostiteľskom členskom štáte.

59 Toto konštatovanie nemá vplyv na možnosť členských štátov poskytovať študentské podpory na pokrytie životných nákladov študentom z iných členských štátov, ktorí nespĺňajú podmienku päťročného pobytu, ak si to želajú.

- 60 Na základe uvedeného znie odpoveď na druhú až štvrtú otázku tak, že študent, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu a ktorý príde do iného členského štátu, aby tam študoval, sa môže odvolávať na článok 12 prvý odsek ES s cieľom získať študentskú podporu na pokrytie životných nákladov, ak mal v hostiteľskom členskom štáte určitú dobu pobytu. Článok 12 prvý odsek ES nebráni uplatňovaniu podmienky predchádzajúceho päťročného pobytu voči štátnym príslušníkom iných členských štátov.

O piatej otázke

- 61 Touto otázkou sa Centrale Raad van Beroep v zásade pýta, či právo Spoločenstva, najmä zásada právnej istoty, bráni spätnému uplatneniu podmienky pobytu, ktorú dotknutá osoba nemohla poznať v rozhodnom čase pre skutkový stav vo veci samej.
- 62 V tejto súvislosti treba pripomenúť, že právny nástroj z 9. mája 2005 nadobudol účinnosť v okamihu jeho uverejnenia so spätnou účinnosťou od 15. marca 2005, to znamená po udalostiach vo veci samej.
- 63 Vnútroštátny súd sa však domnieva, že právny nástroj z 9. mája 2005 je relevantný pre výsledok konania vo veci samej, keďže vyjadruje spôsob, akým sa IB-Groep rozhodol vykonať už citovaný rozsudok Bidar, a keďže účinky tohto rozsudku nie sú časovo obmedzené.

- 64 Vnútroštátny súd uvádza, že jeho pochybnosti v súvislosti s týmto bodom vyplývajú zo záveru, ktorý Súdny dvor prijal vo veci, ktorá viedla k už citovanému rozsudku Collins, kde Súdny dvor konšatoval, že žiadateľovi o sociálnu podporu nemožno uložiť podmienku pobytu, pokiaľ tento žiadateľ nemohol o tejto podmienke vedieť už počas referenčného obdobia.
- 65 Ako totiž vyplýva z bodu 56 tohto rozsudku, v už citovanom rozsudku Collins Súdny dvor rozhodol, že na to, aby sa zaručila primeranosť, musia vnútroštátne orgány uplatňovať podmienku pobytu na základe jasných a vopred známych kritérií.
- 66 Aby sa dalo odpovedať na položenú otázku, treba pripomenúť, že vzhľadom na to, že účinky už citovaného rozsudku Bidar neboli časovo obmedzené, vnútroštátne súdy môžu a musia použiť výklad článku 12 ES, ktorý z neho vyplýva, aj na právne vzťahy, ktoré vznikli pred uvedeným rozsudkom, ak sú okrem iného splnené podmienky, ktoré umožňujú predložiť príslušnému súdu spor týkajúci sa uplatňovania tohto ustanovenia (pozri v tomto zmysle rozsudky z 27. marca 1980, *Denkavit italiana*, 61/79, Zb. s. 1205, bod 16, a *Bidar*, už citovaný, bod 66).
- 67 Podľa ustálenej judikatúry zásada právnej istoty, ktorá je súčasťou všeobecných zásad práva Spoločenstva, vyžaduje najmä, aby boli právne pravidlá jasné, presné a predvídateľné, pokiaľ ide o ich účinky, zvlášť, keď môžu mať nepriaznivé dôsledky pre jednotlivcov a podniky (pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. februára 1996, *Van Es Douane Agenten*, C-143/93, Zb. s. I-431, bod 27, a zo 17. júla 2008, *ASM Brescia*, C-347/06, Zb. s. I-5641, bod 69).
- 68 Zo spisu vyplýva, že účelom podmienky pobytu stanovenej v právnom nástroji z 9. mája 2005 bolo pokrytie prechodného obdobia medzi už citovaným rozsudkom Bidar a prebratím smernice 2004/38. Táto možnosť bola zachovaná s cieľom splniť požiadavky článku 24 ods. 2 a článku 16 uvedenej smernice.

- 69 Preto sa zdá, že ak za takých okolností, aké existujú vo veci samej, je právo študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov podriadené podmienke pobytu ako podstatnému prvku, nebude to mať negatívne dôsledky pre dotknuté osoby.
- 70 Podobne vzhľadom na to, že právny nástroj z 9. mája 2005 poskytuje dotknutým osobám viac práv než im poskytuje staršia vnútroštátna právna úprava, požiadavka stanovená v už citovanom rozsudku Collins sa v tejto veci neuplatňuje.
- 71 Odpoveď na položenú otázku preto znie tak, že za takých okolností, aké existujú vo veci samej, právo Spoločenstva, najmä zásada právnej istoty, nebráni uplatneniu podmienky pobytu, na základe ktorej je právo študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov závislé od určitej doby pobytu, ktorá existovala pred zavedením tejto podmienky.

O trovách

- 72 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Študent v postavení žalobkyne vo veci samej sa nemôže odvolávať na článok 7 nariadenia Komisie (EHS) č. 1251/70 z 29. júna 1970 o práve pracovníkov zostať na území členského štátu po skončení zamestnania v tomto štáte, aby získal študentskú podporu na pokrytie životných nákladov.**
2. **Študent, ktorý je štátnym príslušníkom členského štátu a ktorý príde do iného členského štátu, aby tam študoval, sa môže odvolávať na článok 12 prvý odsek ES s cieľom získať študentskú podporu na pokrytie životných nákladov, ak mal v hostiteľskom členskom štáte určitú dobu pobytu. Článok 12 prvý odsek ES nebráni uplatňovaniu podmienky predchádzajúceho päťročného pobytu voči štátnym príslušníkom iných členských štátov.**
3. **Za takých okolností, aké existujú vo veci samej, právo Spoločenstva, najmä zásada právnej istoty, nebráni uplatneniu podmienky pobytu, na základe ktorej je právo študentov, ktorí sú štátnymi príslušníkmi iných členských štátov, na študentskú podporu na pokrytie životných nákladov závislé od určitej doby pobytu, ktorá existovala pred zavedením tejto podmienky.**

Podpisy